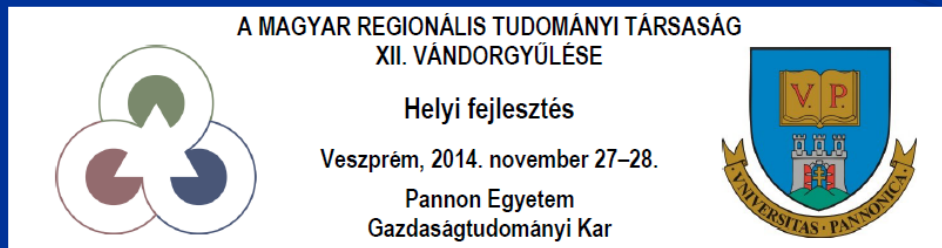

A Duna-part fejlesztésének főbb jellemzői a XXI. századi Budapesten – folyamatok, tervek, elvárások

Dr. Szabó Pál – Mihályi Zoltán – Szomorjai Tamás – Tóth Emese
Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK FFI
Regionális Tudományi Tanszék

A MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG
XII. VÁNDORGYŰLÉSE

Helyi fejlesztés

Veszprém, 2014. november 27–28.

Pannon Egyetem
Gazdaságtudományi Kar

Kutatás motivációja: „A Dunával együtt élő város”

(Budapest területfejlesztési koncepciója – 2014)

„A folyó és az ember közvetlen kapcsolata a városfejlődés során megszakadt, ezért a jelenleginél szorosabb integrálásra van szükség, az ember és a víz, illetve a folyam és a város szempontjából.

A Dunát szigeteivel és partjaival a mindennapi élet különleges, ugyanakkor szerves részévé kell tenni, közösségi használatának növelése és erősítése stratégiai jelentőségű.”

Kérdések:

I. Mit jelent ma a Duna a főváros életében? Miként változott meg a szerepe (funkciói)? (Mennyire homogén/heterogén a fővárosi Duna-part ebből a szempontból?)

II. Hogyan alakította/alakítaná a városvezetés a Dunát és partját?

III. Mi jellemzi a lakosság és a Duna viszonyát? Milyen fejlesztéseket várnak?

Fővárosi Duna-szakasz jellemzői:

- 30 km hosszú, 4-6 m mély, 400 m átl. széles (270-570),
- nagy vízhozam, erős sodrás(!)
- több ág, szigetek, természetes (és mesterséges) öblök

Fővárosi Duna-szakasz

- Fővárosi Önkormányzat

-12 kerülettel érintkezik

2012. évi CXCV. törvény:

1. §2 (1) Budapest közigazgatási területén a fővárosi kerületi önkormányzatok és az állam tulajdonában álló, a Duna partvonalával közvetlenül határos

- a) budai és pesti alsó rakparton lévő ingatlanok, valamint kikötőhelyek és kikötői infrastruktúra,
- b) az a) pont hatálya alá nem tartozó ingatlanok, valamint a nagyhajók fogadására alkalmas kikötőhelyek és kikötői infrastruktúra

2013. július 1. napjával - az egységes városkép kialakítása és a közlekedés fejlesztése érdekében - e törvény erejénél fogva, vagyonkezelési szerződés kötése nélkül ingyenesen 99 évre a fővárosi önkormányzat vagyonkezelésébe kerülnek.

+ Margitsziget 2013. évi CXXVIII. tv.

I. A Duna szerepe a főváros életében

Elméleti háttér:

A városok kialakulásában illetve **fejlődésében** egyik fontos tényező a **folyó** jelenléte : ivóvíz, halászat, energia, közlekedés (átkelés), öntözés, ipari víz, turizmus, rekreáció, ...

Idővel **átértékelődik** a folyó szerepe egy város életében, egyes funkciói gyengülnek, vagy megszűnnek, és újak jönnek létre.

Különböző funkciók - **különböző léptékek, érdekek, konfliktusok** a folyó és partja használatában.

A fővárosi Duna szakasz esete:

A Duna vesztett szerepéből, a Duna part vált inkább lényegessé, valamint a szigetek, öblök, „holtágak”.

Változó funkciók: több vesztett szerepéből, és egyre inkább a lakosságot, turistákat kiszolgáló új funkciók (rekreáció) válnak meghatározóvá.

Ivóvíz – használatban, de csökkenő fogyasztás

Halászat – megszűnt, helyett horgászat (rekreáció)

Vízi közlekedés – stagnáló áruszállítás (kikötő), lecsökkent személyszállítás, de megerősödött, turisztikai funkció, magánhajózás, evezés

Szárazföldi közlekedés – jelentős forgalom Duna felett és mellett – komoly problémák(!)

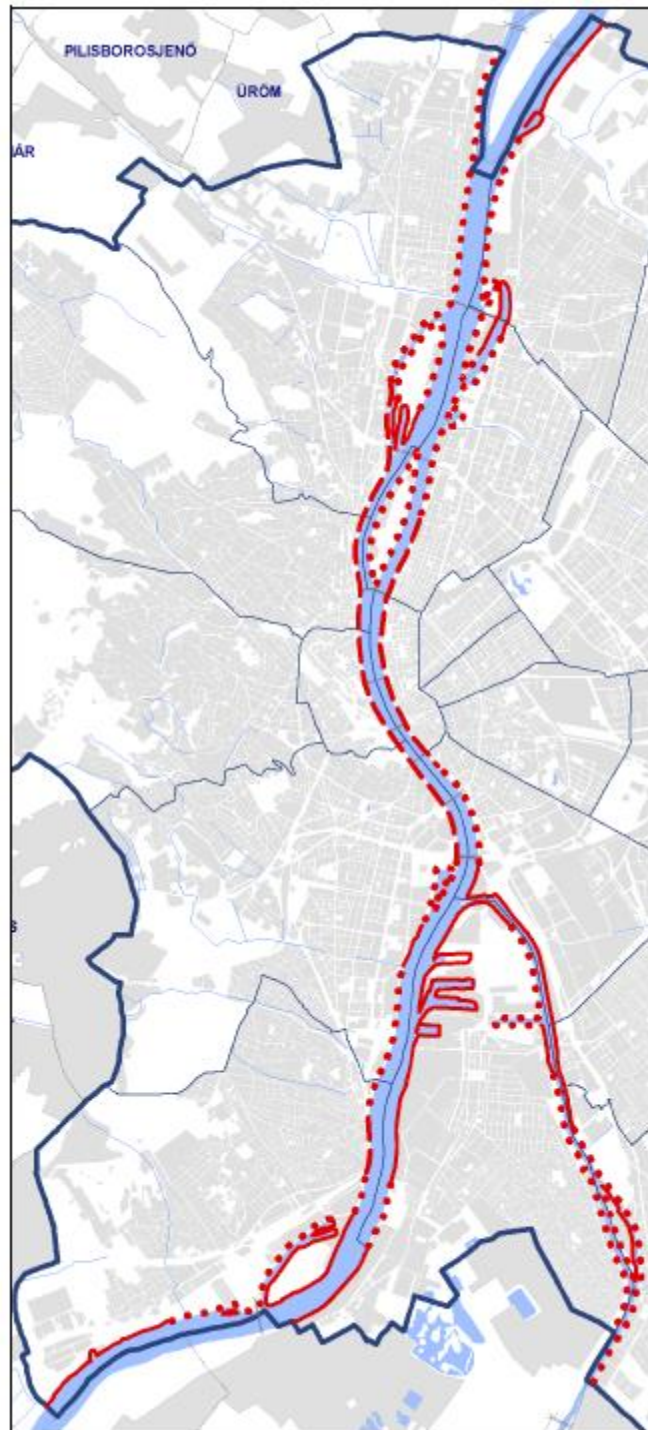
Ipari víz, energia – lecsökkent, egyes szerepek megszűntek

Természet megőrzése – szerepe megnőtt – konfliktus?

Parton lakófunkció, intézmények, cégek – folyamatosan megújul, de vízhez nem kötődik...

Különböző funkciók – különböző területhasználat

- Jól bejárható, jelentős rekreációs értékkel bíró partszakasz
- Nehezen bejárható, alacsony rekreációs értékű partszakasz
- Nem bejárható partszakasz

Duna tanulmány
2013

Lakosság rekreációja, turizmus

- vízhez kötődve:

fürdés nem, vizisportok térben korlátozva, átalakuló hajózás, egyre több szállodahajó, vízen úszó éttermek, szórakozóhelyek

- vízpart:

pihenés, mozgás, látvány, éttermek, szórakozás, kultúra, létesítményeinek, területeinek térhódítása

- rendezvények

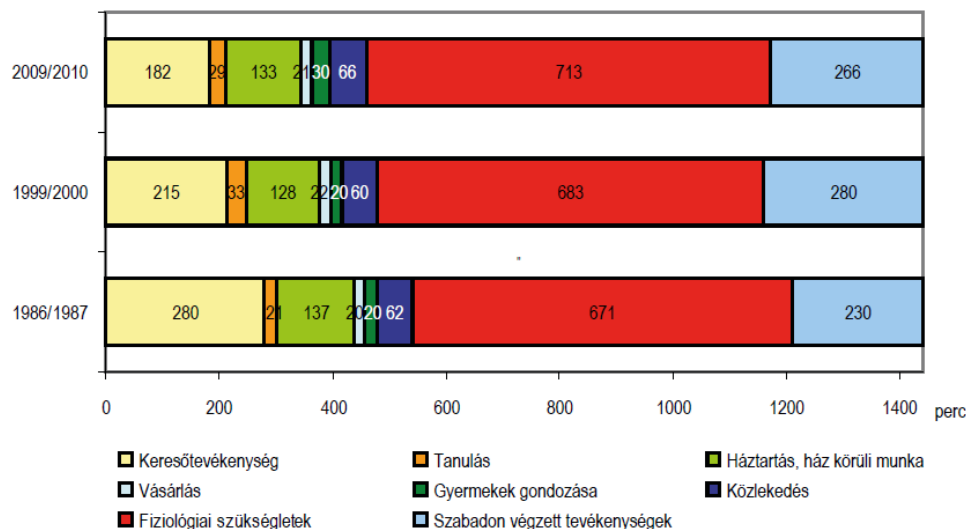
- turisztikai elemek térhódítása (világörökség)

Növekvő igény (?)

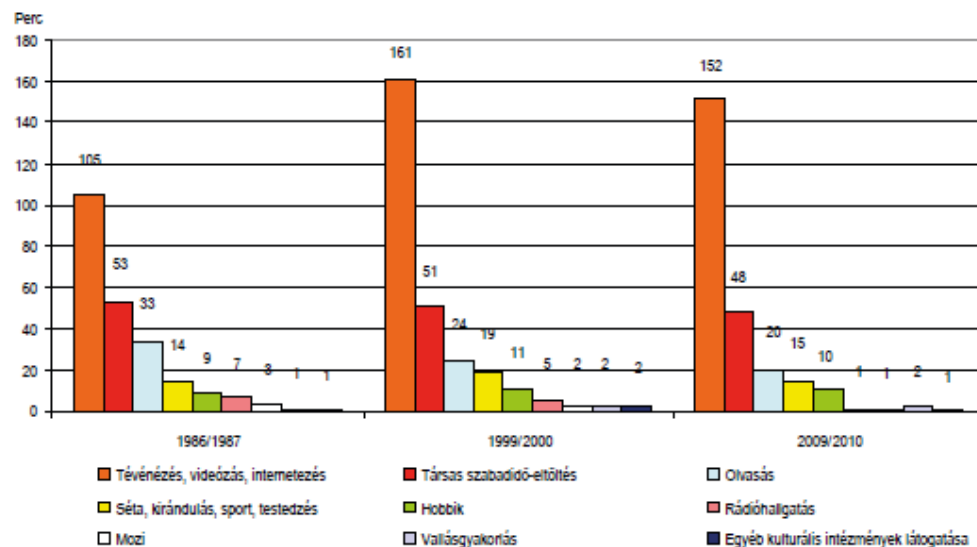
Szabadidő:

KSH 2013

Napi átlagos időfelhasználás tevékenységcsoportok szerint
a 15-74 éves népesség körében
(napi átlagos időráfordítás, perc, „A” mutató*)

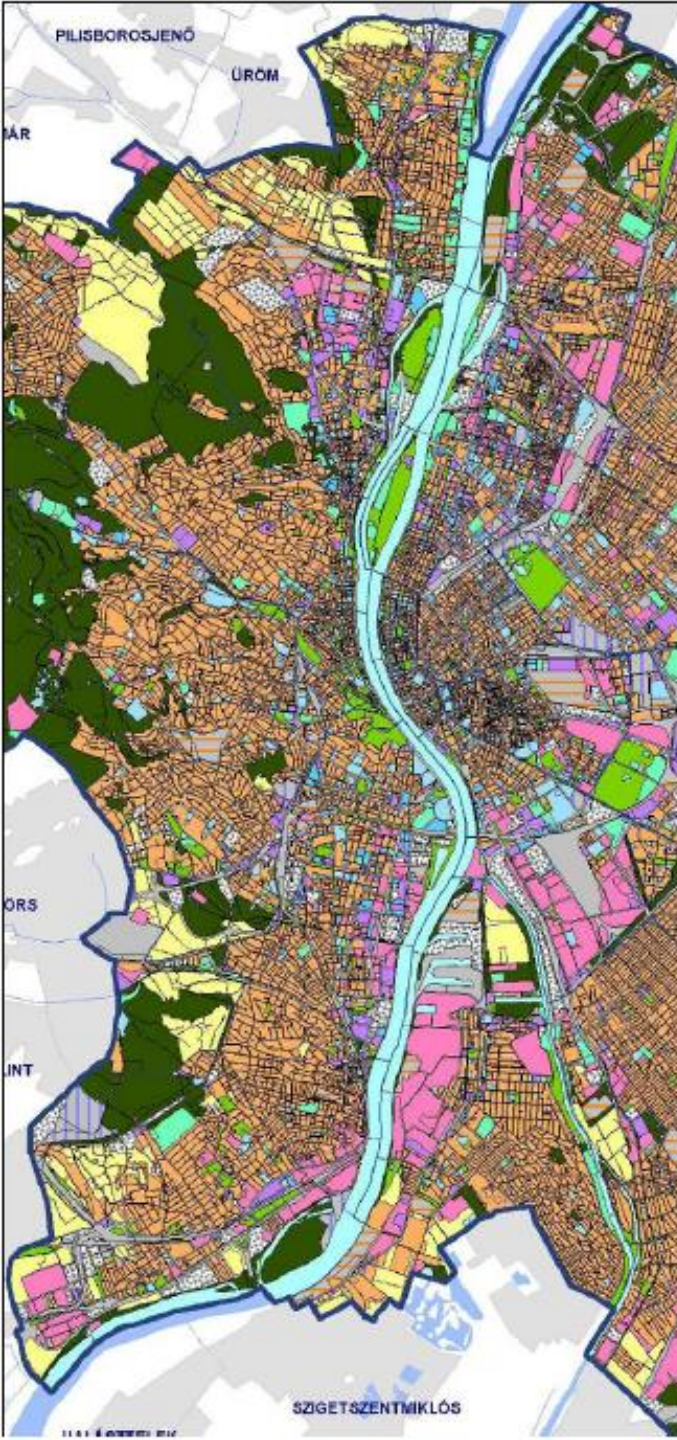
A 15-74 éves népesség a főbb szabadidős tevékenységekre fordított ideje
(napi átlagos időráfordítás, perc, „A” mutató)

Növekvő igény

Turizmus:

Jelmagyarázat:

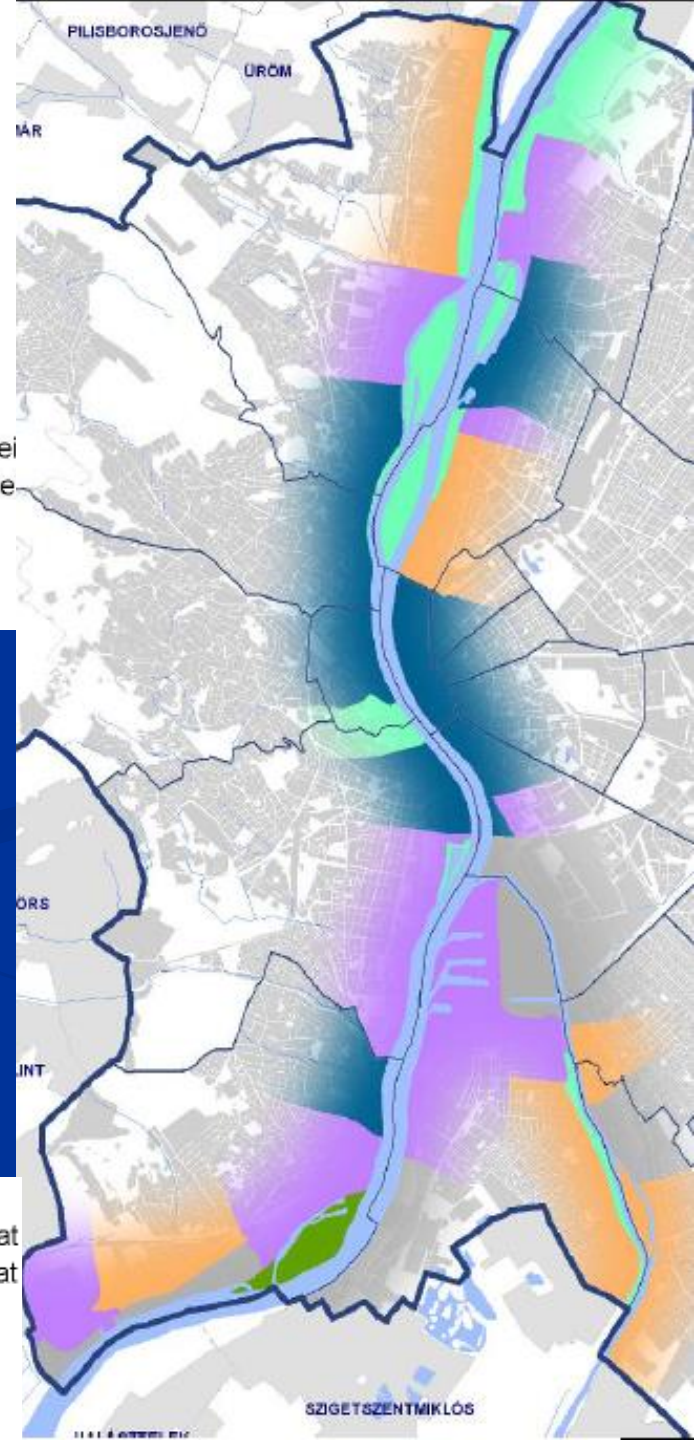
- Lakóterületek
- Intézményi területek
- Irodaterületek
- Kereskedelmi, szolgáltató területek
- Többfunkciós városias területek
- Gazdasági területek
- Rekreatációs területek
- Különleges területek
- Városüzemeltetési területek
- Közlekedési területek
- Rekreatációs célú zöldfelületek területei
- Természetközeli zöldfelületek területei
- Vízfelületek területei
- Mezőgazdasági terület
- Használaton kívüli területek

Forrás:

Duna tanulmány 2013

**Heterogén terület,
heterogén használat,
zónák?**

- Jellemzően lakó területhasználat
- Többfunkciós városias területhasználat
- Jellemzően gazdasági területhasználat
- Rekreatációs területek
- Természetvédelmi terület
- Jellemzően beépítetlen, használaton kívüli területek

Konfliktusok a funkciók között a területhasználatban

ipar, kikötő – rekreáció, közlekedés – turizmus, ...

Egy funkció esetében is: rekreáció

sétálók(gyerek)-sétálók(kutya)-futók-kerékpárosok,

turisták-sportolók

horgászok-evezők,

...

II. A Duna és partjának fővárosi fejlesztése

Elméleti háttér:

Ú városfejlesztési elvek, társadalmi részvétel a városfejlesztésben

Integrált fenntartható városfejlesztés (2014-2020, EU)

Waterfront development

A fővárosi Duna szakasz esete:

Kiemelt figyelem a Dunára és partjára

Fejlesztés, rendezés – tervek, eredmények

Budapest – vonatkozó fejlesztési koncepciók, stratégiák:

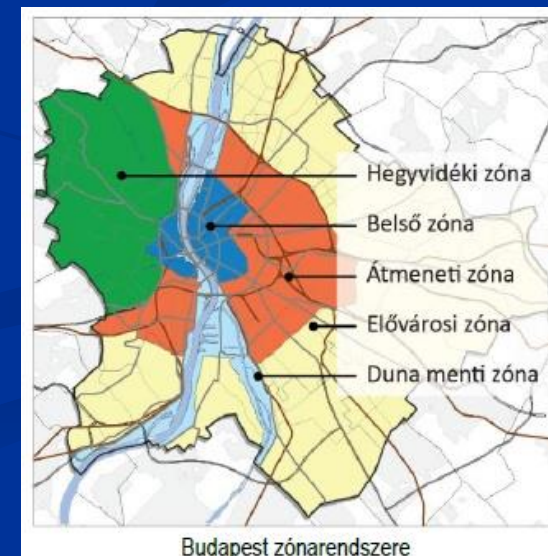
- Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció (2013)
- Budapest területfejlesztési koncepciója (2014)
- Budapest ITS megalapozó és stratégiai munkarész (2014)

Előzetes:

Budapest Duna menti területeinek fejlesztési tanulmányterve (2013)

(„hosszú távú célok területi és projektorientált leképezése, a közép- és rövid távú fejlesztési lehetőségek feltárása”)

Kiemelt cél a Duna és Duna-part
hasznosítása, fejlesztése, rendezése,
de a helyzetfeltárás néhol kérdéses...

Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció (2013)

Célok:

A CÉLHOZ KAPCSOLÓDÓ TEMATIZÁLT FELADATOK:

<i>Duna menti területek</i>	8.1. A Duna menti területek funkcióbővítése a barnamezős területek hasznosításával
	8.2. A Duna természeti adottságainak kihasználása
	8.3. A Duna-partok elérhetőségének, közcélú hasznosításának megteremtése
	8.4. A Duna-part menti turisztikai és rekreációs területek fejlesztése és decentralizálása
<i>Duna menti infrastruktúra</i>	8.5. A Duna menti közlekedési elemek elválasztó hatásának csökkentése
	8.6. Gyalogos és kerékpáros kapcsolatok megteremtése a Duna szigeteivel
	8.7. Szállodahajók kikötésének differenciált szabályozása, úszóművek elhelyezése
	8.8. A Duna vízi útként történő jobb kihasználása.

Tematikus Fejlesztési Programok

- Duna-menti területek összehangolt fejlesztése (2014)

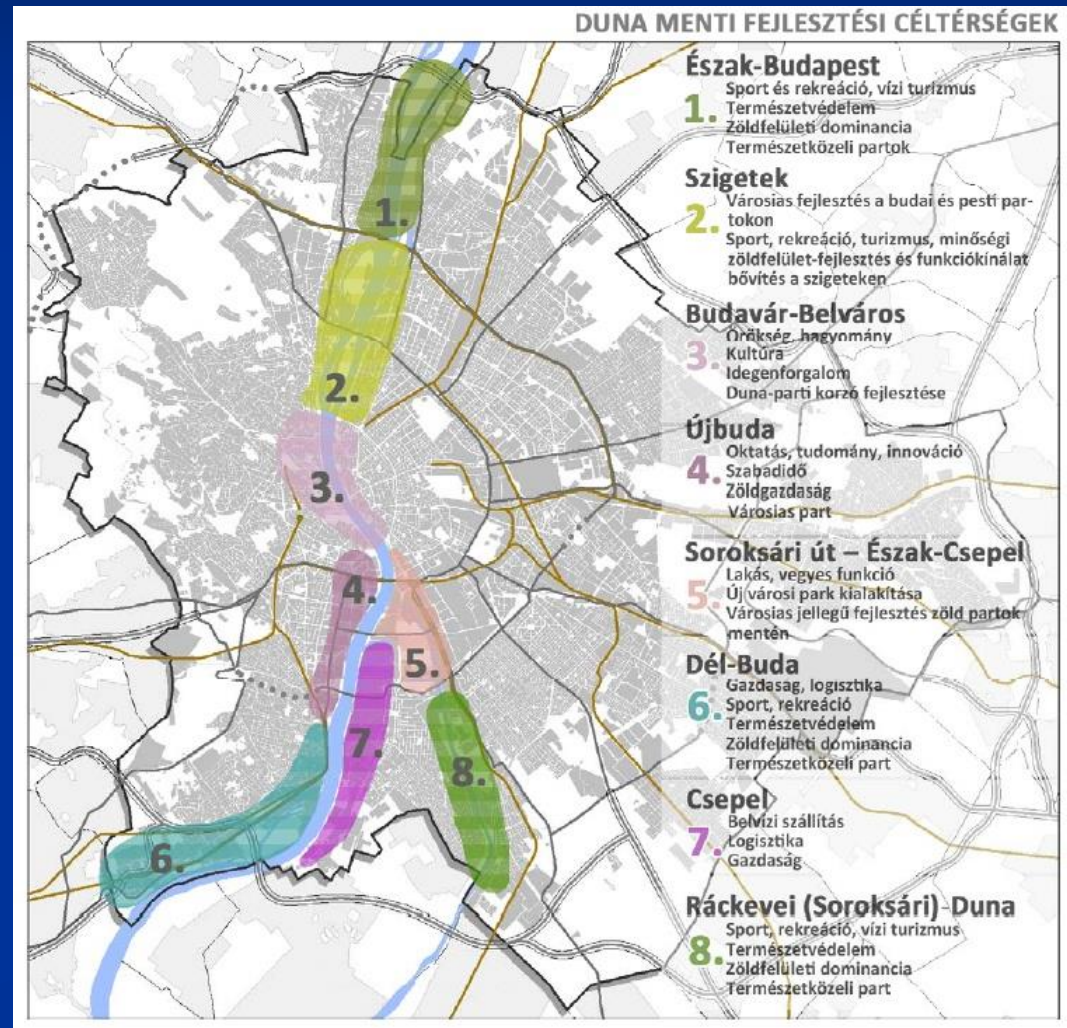
1. Árvízvédelmi megújulás
2. Partszakaszok gyalogos elérésének biztosítása
3. Közlekedési kapcsolatok javítása
4. Rekreatív, turisztikai potenciál kiaknázása
5. Barnamezős területek fejlesztése
6. Hajózás fejlesztése
7. Kisvízfolyás-torkolatok revitalizációjának előkészítése
8. Vízhatszolgáltatás

„E célokhoz összesen 50 projektjavaslat érkezett a tervezési folyamat résztvevőitől, a projektek zöme több célhoz is kapcsolódik és jelentős részük a partszakaszok megközelítésének javítása és a rekreatív-turisztikai potenciál kiaknázására összpontosít.”

Rengeteg projektterv a turizmus és a rekreáció szolgálatában

Heterogén területhasználat, térben differenciált célok

Lesznek használók?

2030 koncepció - TFP

Illeszkedés európai trendhez?

Külföldön: Waterfront development

átalakuló funkciók (Dockland stb.), lakosságnak átengedik inkább a teret(?)

Kisebb folyók – barátságosabb víz és vízpart:

Prága (Moldva), Varsó (Visztula), Párizs (Szajna), ...

Duna és partja a fejlesztések alanya:

Bécs, Pozsony, Belgrád

III. Lakossági elvárások

„Dunával együtt élő város”

Kérdőíves felmérés a Duna partot igénybe vevő lakosság körében

2014. augusztus

>1000 kérdőív

8 helyszín

(Észak Buda: Római part, Óbudai sziget, Margit-sziget, Észak-Pest 1, Észak-Pest 2., Budai belváros, Pesti belváros, Dél Buda (Kopaszi gát))

Kérdések: fővárosi Duna szakaszra és adott helyszínre vonatkoztak

Fővárosi Duna szakasz:

Megítélés:

- pozitív (szép, kék, nyugodt, ...) és negatív (piszkos, büdös, veszélyes, ...) jelzők egyaránt (vegyes korösszetétel, jelen és múlt...)
- partokon lehet a hangsúly?

Használat:

- part jelentős szerepe (séta, pihenés, kerékpározás, ...), vízhez kötődők (evezés, horgászat...) kevésbé

Fejlesztési célok:

- természetközelség, rekreációs terület növelése, elérhetősége jó cél; kevésbé támogatott lakóparkok, úszóművek

Két esettanulmány a rekreációs területre:

1. Esettanulmány – Margitsziget

Régi, klasszikus rekreációs terület

Megítélés:

- látogatott, elérhető, ill. rendezett, kihasznált, kiszolgáló
- nem lehet fürdeni, szennyezett, drága

Használat:

- vízhez nem kötődő tevékenységek nagyobb súlya

Elvárások:

- zöldterület fejlesztés,
- sport és rekreáció (jelenlegi használat)

Csak kisebb fejlesztések?

Ami kevés:

- mosdók, illemhelyek (ingyenes)
- vendéglátóegységek
- csapok, kutak
- játszóterek, parkok
- szemetesek

Ami hiányzik:

- futópálya felújítás (jelenleg folyamatban)
- gyalogoshíd
- vendéglátóhelyek árszabályozása
- kutyaфuttató, kutyaпарк
- bicikli út a sziget peremén

Területhasználók konfliktusai

Jövőben is nagy érdeklődés

Veszély:

- túlterheltség?
- rekreációs funkciók „csatája”
- új funkciók? (fővárosi tervek?)

2. Esettanulmány – Kopaszi gát

Egy új terület a rekreációnak

Megítélés:

- rendezett, ill. látogatott, elérhető, ill. kihasznált, kiszolgáló
- nem lehet fürdeni, szennyezett, nincs hajózás

Használat:

- inkább vízhez nem kötődő tevékenységek

Elvárások:

- rekreáció, zöldgazdaság
(jelenlegi használat)

Korrekciók és új beruházások

nyugat – kelet ellentéte, híd?

Ami kevés:

- mosdók, illemhelyek (ingyenes)
- sportolási lehetőség
- játszóterek

Ami hiányzik:

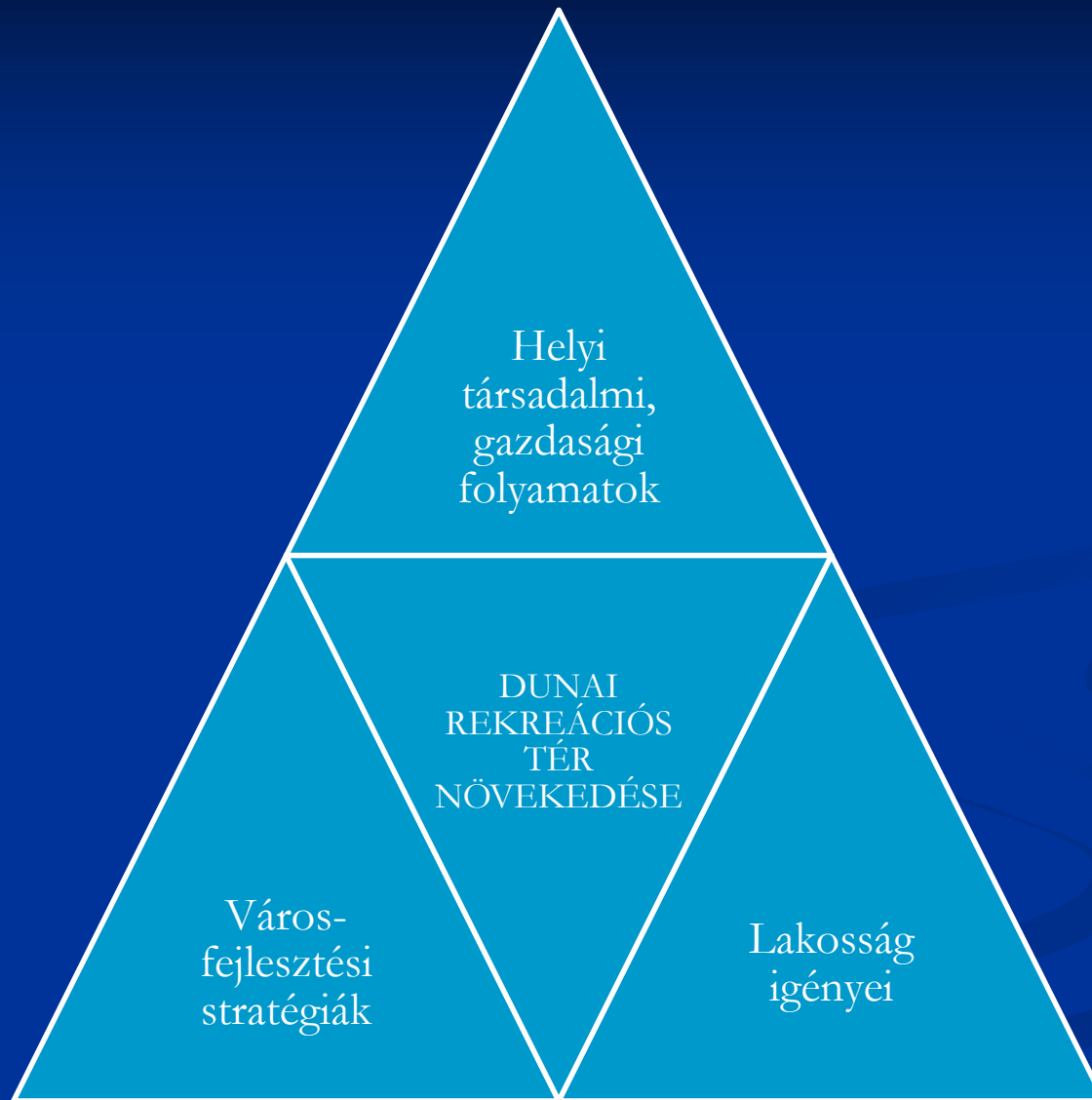
- mosdók, illemhelyek (ingyenes)
- tömegközlekedés
- gyalogoshíd
- (szórakozóhely)

Jövőben egyre több érdeklődő

Veszély:

- növekvő terheltség?
- közcélúság gyengülése? (céges tervben: lakóingatlan, iroda, hotel, kereskedelmi, wellness és sport-létesítmények)

Összeérés (harmónia?)

Kérdőív összeállításában, lekérdezésében és egyéni feldolgozásában részt vettek:

Bacsó Anna, Bérczi Balázs, Csontos Csaba, Dömötör Mihály,
Érdi Gábor, Győrödi Lajos, Hartenstein Ádám, Kasza Zoltán,
Marjay Ádám, Mihályi Zoltán, Misuta Ádám, Orosz Ferenc,
Suhajda Attila, Szabó Balázs, Szamosfalvi Bálint, Szinnyai Eszter,
Szomorjai Tamás, Tóth Emese, Varga Tibor, Zách Dániel
(ELTE földrajz BSc, földrajz tanári szak)

Köszönjük a figyelmet!